

TRANSITION TO MULTILEVEL HIGHER EDUCATION: CHALLENGES AND PERSPECTIVES

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-332-3-22>

MOTIVATIONAL COMPONENT IN THE STRUCTURE OF READINESS FOR CREATIVE PROFESSIONAL ACTIVITY OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ У СТРУКТУРІ ГОТОВНОСТІ ДО КРЕАТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Klimashevska H. R. **Клімашевська Г. Р.**

*Postgraduate Student at the Department
of Theory and Practice
of Primary Education
State higher educational institution
«Donbas State Pedagogical University»
Dnipro, Ukraine*

*аспірантка кафедри теорії і практики
початкової освіти
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний
університет»
м. Дніпро, Україна*

Професія вчителя Нової української школи у галузі теорії самореалізації постає як особливий випадок у зв'язку зі специфічністю педагогічної діяльності, що включає в себе зовсім різні та складні в одночасному виконанні види практик. Так, сучасний вчитель виступає як організатор, методист, тьютор, дослідник, транслятор знань, вихователь, фасилітатор, координатор, наставник та інших. У зв'язку з цим професійну самореалізацію педагога необхідно розглядати як особливий випадок, що вимагає звернення до кожного з видів педагогічної діяльності.

Узагальнюючи наукові позиції та погляди вітчизняних дослідників (Д. Біда, І. Дичківська, О. Зозуля, О. Самойленко, Г. Троцько та ін.) стосовно змісту і структури готовності до професійної діяльності у дослідженні визначаємо готовність до креативної професійної діяльності майбутніх учителів початкових класів як інтегративне особистісне утворення у єдності позитивної мотивації до творчого опанування професією вчителя (мотиваційний компонент), інтегрованої системи знань про сутність технологій креативної професійної

діяльності вчителя (когнітивний компонент) та умінь і навичок творчої навчально-виховної діяльності (діяльнісний компонент).

У цьому дослідженні хочемо зосередити увагу лише на одному компоненті готовності до професійної діяльності, а саме на мотиваційному компоненті – він пов'язаний з рівнем узгодженості мотивів прояву креативності при вирішенні освітніх завдань студентами, пошуку індивідуальних, нестандартних способів освітньої діяльності, що спонукають майбутніх педагогів до самоосвіти та самовиховання відповідно до внутрішніх потреб і зовнішніх умов; системою ціннісних орієнтацій у процесі педагогічної діяльності; прагнення до саморозвитку і реалізації особистісного і професійного потенціалу.

Ми погоджуємось із Т. Яковенко, що мотиви, якими керуються майбутні педагоги професійного навчання у своїй діяльності, в кінцевому результаті визначаються об'єктивними потребами суспільства – підвищенням рівня професійної підготовки студентів. Як встановлено в педагогічних дослідженнях, мотивація креативної педагогічної діяльності студентів стає джерелом інтелектуальної активності, мобілізує творчі сили для вирішення пізнавальних завдань, позитивно впливає на якість і систематизацію професійно-педагогічних знань, стає важливою внутрішньою умовою формування креативної компетентності. Виникнення і розвиток креативно-педагогічних потреб, формування відповідних мотивів і визначення перспективних цілей педагогічного самовдосконалення складають основу мотивації їх професійно-педагогічної діяльності [1, с. 54].

Мотиваційний компонент у структурі готовності до креативної професійної діяльності майбутніх учителів початкових класів характеризується системою домінуючих мотивів, що виражають усвідомлене ставлення майбутнього педагога до цілей та цінностей освітньої та професійної педагогічної діяльності, до власної професійної та особистісної самореалізації:

- широкі соціальні мотиви, що виражаються у потребі засобами професійної діяльності виконати соціальне замовлення, поставлене перед Новою українською школою умовами сучасного суспільства;
- мотиви професійного досягнення, спрямовані на пошук нових шляхів, що дозволяють найбільш ефективно вирішити актуальні проблеми освітнього процесу та сучасної соціокультурної ситуації;
- мотиви особистісного престижу, засновані на бажанні найбільш оптимально ствердитися у креативній професійній діяльності;
- пізнавальні мотиви, спрямовані на задоволення потреб у засвоєнні професійних знань як елементу культури;

- мотиви творчих досягнень, що передбачають можливість оптимальної реалізації особистісного потенціалу;
- мотиви, спрямовані на вирішення протиріч, обумовлених неузгодженістю між індивідуальним досвідом, внутрішніми спонуканнями особистості та зовнішніми освітніми нормами.

Активне залучення особистості до освітньої діяльності, що сприяє розкриттю її креативного потенціалу забезпечує сукупність стійких мотивів, спонукань, що визначають зміст, спрямованість та характер діяльності здобувача освіти та його поведінки. Період студентства характеризується найвищим рівнем пізнавальної мотивації та комунікативною активністю.

У нашому дослідженні формування мотивів прояву креативності при вирішенні освітніх завдань студентами, пошуку індивідуальних, нестандартних способів освітньої діяльності є одним із дієвих факторів активного залучення особистості в процес пізнання і формування готовності до креативної професійної діяльності.

У своїй сукупності система узгодженості мотивів до прояву креативності при вирішенні освітніх завдань проявляється у наступних якостях особистості: парадоксальність мислення; критичне ставлення більшою чи меншою мірою до будь-якого судження; ступінь самостійності, незалежності, активності у пізнанні невідомого; схильність до самоаналізу; почуття новизни та гострота думки; прояви творчої уяви; інтуїтивне охоплення очікуваного результату; здатність відкривати аналогії; сміливість та незалежність суджень; схильність до самокритики; здатність користуватися різними формами доказів.

Нааявність цих якостей, на наш погляд, визначає спрямованість до перетворення знань та окремих компетенцій на практичну реалізацію педагогічної діяльності, тобто готовність до креативної професійної діяльності передбачає реалізацію креативності як окремої якості особистості діяльності педагога, а, як відомо, діяльність спрямовано на перетворення світу.

Мотивація до творчого освоєння навчального матеріалу, пошуку індивідуальних, нестандартних способів освітньої діяльності, впливаючи на когнітивну сферу студента, активізують його інтелектуальні здібності та створюють передумови для успішного опанування професійними вміннями і навичками.

Найважливішим джерелом формування готовності до креативної професійної діяльності є прагнення до саморозвитку, до реалізації особистісного і професійного потенціалу.

Прагнення до саморозвитку, до реалізації особистісного і професійного потенціалу передбачає оволодіння майбутнім педагогом здатністю до самоврядування, пов'язаною із здатністю орієнтуватися у

ситуації, вмінням побачити проблему, аналізувати протиріччя; наявністю саморегулятивних вмінь як прогнозування, цілепокладання, планування, формування критеріїв оцінки якості, ухвалення рішення до дії, самоконтроль та корекція. Потреби в особистісному зростанні ведуть до саморозвитку, що відбувається на основі саморегуляції особистістю власної поведінки та діяльності, орієнтованої на досягнення особистісно та професійно значущих цілей.

Прагнення до саморозвитку, до реалізації особистісного і професійного потенціалу в межах мотиваційного компоненту готовності до креативної професійної діяльності охоплює особистісну сферу, тобто орієнтацію на високі ідеали та цінності, зосередженість на розвитку духовно-моральних якостей, покращення спілкування та навичок взаємодії з людьми на основі безкорисливої любові до них, гармонійний розвиток різних сторін особистості; інтелектуальну сферу, тобто прагнення робити щось краще, ніж раніше (краще навчатися, краще пізнавати себе, світ, інших людей, розширювати кругозір, діапазон умінь, краще здійснювати професійні обов'язки та інше, щоб це приносило благо і самій людині, і суспільству, в основі цього лежить ідея служіння людям), прагнення до успіху, створення самостійного оригінального продукту власної діяльності.

Отже, мотиваційний компонент готовності до креативної професійної діяльності містить всю різноманітність цілей і завдань педагогічної діяльності: від основного завдання (формування всебічно та гармонійно розвиненої особистості) до конкретних завдань формування окремих якостей чи їх елементів. Цей компонент реалізується за умови відповідної взаємодії викладача та студента. Для формування у студентів мотиваційного компонента необхідно наповнити емоційно-ціннісну сферу освітнього процесу засобами навчальної діяльності, формами спілкування, які давали б можливість сформувати у студентів мотивацію до креативної професійної діяльності, інтерес до неї, позитивне особисте ставлення до педагогічної роботи та прагнення до нагромадження відповідного педагогічного досвіду.

Література:

1. Яковенко Т. В. Мотиваційна сфера як основа креативної педагогічної діяльності майбутнього педагога професійного навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 16 : *Особистість вчителя : проблеми теорії і практики* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. № 21(31). С. 54.